

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

5. rujna 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2014/59/EU – Sanacija kreditnih institucija i investicijskih društava – Opća načela – Članak 34. stavak 1. točke (a) i (b) – Bail-in – Otpis instrumenata kapitala – Konverzija podređenih obveznica u dionice i prisilni prijenos bez protučinidbe – Učinci – Članak 38. stavak 13. – Članak 53. stavci 1. i 3. – Članak 60. stavak 2. prvi podstavak točke (b) i (c) – Članci 73. do 75. – Zaštita prava dioničara i vjerovnika – Stjecanje instrumenata kapitala – Nepotpune i pogrešne informacije navedene u prospektu – Tužba za naknadu štete – Tužba kojom se zahtijeva utvrđenje ništavosti ugovora o stjecanju instrumenata kapitala – Tužbe podnesene protiv univerzalnog sljednika kreditne institucije u sanaciji”

U spojenim predmetima C-775/22, C-779/22 i C-794/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), odlukama od 15. prosinca 2022., koje je Sud zaprimio 20., 22. i 23. prosinca 2022., u postupcima

M. S. G.,

N. G. S.,

A. G. S. (C-775/22),

M. C. S. (C-779/22),

FSC (C-794/22)

protiv

Banco Santander SA

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev, predsjednik vijeća, T. von Danwitz (izvjestitelj), P. G. Xuereb, A. Kumin i I. Ziemele, suci,

nezavisna odvjetnica: T. Čapeta,

tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postupka: španjolski

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobe A. G. S., N. G. S. i M. S. G., J. Madrazo Leal, *abogado*, i V. Montes Guerra, *procuradora*,
- za osobu FSC, J. Concheiro Fernández, *abogado*,
- za Banco Santander SA, R. R. García-Zarco, J. M. Rodríguez Cárcamo i A. M. Rodríguez Conde, *abogados*,
- za španjolsku vladu, L. Aguilera Ruiz, u svojstvu agenta,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Gentilija, *avvocato dello Stato*,
- za Europsku komisiju, P. Němečková, A. Nijenhuis i D. Triantafyllou, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 34. stavka 1. točke (a), članka 53. stavaka 1. i 3. te članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava te o izmjeni Direktive Vijeća 82/891/EEZ i direktiva 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU te uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL 2014., L 173, str. 190. i ispravak SL 2015., L 216, str. 9.).
- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru sporova između ulagatelja osoba M. S. G., N. G. S. i A. G. S., M. C. S. i FSC, s jedne strane, te društva Banco Santander SA, u svojstvu sljednika društva Banco Popular Español SA (u daljnjem tekstu: Banco Popular), s druge strane, u vezi s tužbama za utvrđenje ništavosti ili za naknadu štete koje su podnijeli navedeni ulagatelji zbog nepotpunih i pogrešnih informacija koje su im dostavljene u prospektu izdanja prilikom kupnje instrumenata kapitala, poslije konvertiranih u dionice društva Banco Popular.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2003/71/EZ

- 3 Direktiva 2003/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o prospektu koji je potrebno objaviti prilikom javne ponude vrijednosnih papira ili prilikom uvrštavanja u trgovanje te o izmjeni Direktive 2001/34/EZ (SL 2003., L 345, str. 64.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 3., str. 84.) stavljena je izvan snage s učinkom od 21. srpnja 2019. Uredbom (EU) 2017/1129 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o prospektu koji je potrebno objaviti prilikom javne ponude vrijednosnih papira ili prilikom uvrštavanja za trgovanje na uređenom tržištu te stavljanju izvan snage Direktive 2003/71/EZ (SL 2017., L 168, str. 12.). Međutim, u trenutku spорова iz glavnog postupka odredbe Direktive 2003/71 bile su još uvijek na snazi.

- 4 Člankom 6. navedene direktive, naslovljenim „Odgovornost povezana s prospektom”, propisivalo se:

„1. Države članice osiguravaju da se odgovornost za informacije dane u prospektu povezuje barem s izdavateljem ili njegovim upravnim, rukovodećim ili nadzornim tijelima, ponuditeljem, osobom koja traži uvrštenje za trgovanje na uređenom tržištu ili jamcem, ovisno o slučaju. Odgovorne osobe će biti jasno navedene u prospektu zajedno s njihovim imenima i funkcijama ili, u slučaju pravnih osoba, njihovim imenima i sjedištima kao i njihovim izjavama da su, prema njihovim saznanjima, informacije sadržane u prospektu u skladu sa stvarnim činjenicama i da iz prospekta nisu izostavljene informacije koje bi mogle utjecati na njegovo značenje.

2. Države članice osiguravaju da se njihovi zakoni i drugi propisi o građanskopravnoj odgovornosti primjenjuju na one osobe koje su odgovorne za informacije dane u prospektu.

[...]”

Direktiva 2014/59

- 5 Uvodne izjave 45., 49. i 120. Direktive 2014/59 glase kako slijedi:

„(45) Kako bi se izbjegla mogućnost moralnog hazarda, svaka bi propadajuća institucija trebala imati mogućnost izlaska s tržišta, bez obzira na njezinu veličinu i povezanost s ostalim institucijama, a da to ne uzrokuje sistemski poremećaj. Propadajuća institucija u načelu bi trebala biti likvidirana u redovnom postupku u slučaju insolventnosti. Međutim, likvidacijom u redovnom postupku u slučaju insolventnosti moglo bi se ugroziti financijsku stabilnost, prekinuti pružanje ključnih funkcija i utjecati na zaštitu deponenata. U takvom je slučaju vrlo vjerojatno da bi postojao javni interes za provedbu sanacije institucije i primjenu instrumenata sanacije umjesto pribjegavanja redovnom postupku u slučaju insolventnosti. [...]

[...]

(49) Ograničenja prava dioničara i vjerovnika trebala bi biti u skladu s člankom 52. Povelje [Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja)]. Instrumente sanacije trebalo bi stoga primjenjivati samo na one institucije koje propadaju ili im prijeti propast, i to samo kad je to potrebno da bi se ostvario cilj financijske stabilnosti u javnom interesu. Instrumente sanacije posebno bi trebalo primijeniti kada se institucija ne može likvidirati u redovnom postupku u slučaju insolventnosti a da se pritom ne destabilizira financijski sustav, a potrebne su mjere za brz prijenos i nastavak sistemski važnih funkcija i ne postoji razumna mogućnost da se primijeni alternativno privatno rješenje, uključujući povećanje udjela kapitala od strane postojećih dioničara ili treće osobe kojim bi se obnovila mogućnost održivosti institucije. [...]

[...]

(120) Direktive Unije o pravu trgovačkih društava sadrže obvezujuće propise o zaštiti dioničara i vjerovnika institucija koje su obuhvaćene područjem primjene tih direktiva. U okolnostima u kojima sanacijska tijela moraju brzo djelovati ti propisi mogu ometati djelotvornost njihova djelovanja i korištenje instrumenata sanacije i sanacijskih ovlasti od strane sanacijskih tijela te bi se u ovu Direktivu trebala uključiti odgovarajuća odstupanja. Kako bi se dionicima zajamčila najveća razina pravne sigurnosti, ta bi odstupanja trebala biti jasno i usko definirana te bi se smjela koristiti samo u javnom interesu i nakon što su ispunjeni uvjeti za pokretanje sanacije. [...]"

6 Člankom 1. stavkom 1. te direktive predviđa se:

„1. Ovom se Direktivom utvrđuju pravila i postupci koji se odnose na oporavak i sanaciju sljedećih subjekata:

[...]

(b) financijskih institucija koje imaju poslovni nastan u [Europskoj u]niji kada je financijska institucija društvo kći kreditne institucije ili investicijskog društva ili društva iz točaka (c) ili (d) [...];

(c) financijskih holdinga, mješovitih financijskih holdinga i mješovitih holdinga koji imaju poslovni nastan u Uniji;

(d) matičnih financijskih holdinga u državi članici, matičnih financijskih holdinga u Uniji, matičnih mješovitih financijskih holdinga u državi članici, matičnih mješovitih financijskih holdinga u Uniji;

[...]”

7 Člankom 2. stavkom 1. navedene direktive propisano je:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

57. ‚bail-in instrument’ znači mehanizam za izvršavanje ovlasti otpisa i konverzije od strane sanacijskog tijela u odnosu na obveze institucije koja je u sanaciji u skladu s člankom 43.;

58. „instrument prodaje poslovanja” znači mehanizam za provedbu prijenosa, od strane sanacijskog tijela, dionica ili drugih vlasničkih instrumenta koje izdaje institucija u sanaciji, ili imovine, prava ili obveza institucije u sanaciji na kupca koji nije prijelazna institucija, u skladu s člankom 38.;

[...]

63. „ovlasti za prijenos” znači ovlasti definirane u članku 63. stavku 1. točki (c) ili (d) za prijenos dionica, ostalih vlasničkih instrumenata, dužničkih instrumenata, imovine, prava ili obveza ili bilo koje kombinacije ovih stavki od institucije u sanaciji na primatelja;

[...]

82. „pravo otkaza” znači pravo na otkaz ugovora, pravo na prijevremeno ispunjenje, otkaz ili prijeboj obveze ili bilo koja slična odredba kojom se suspendira, mijenja ili gasi neka obveza ugovorne strane ili odredba kojom se sprječava nastanak neke obveze iz ugovora koja bi inače nastala;

[...]”

8 Člankom 34. navedene direktive, naslovljenim „Opća načela sanacije”, stavkom 1. predviđa se:

„Države članice osiguravaju da sanacijska tijela, kod primjene instrumenata sanacije i izvršavanja sanacijskih ovlasti, poduzmu sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da se mjere sanacije poduzimaju u skladu sa sljedećim načelima:

(a) dioničari institucije u sanaciji snose prve gubitke;

(b) vjerovnici institucije u sanaciji snose gubitke nakon dioničara u skladu s redoslijedom prvenstva njihovih tražbina u okviru redovnog postupka u slučaju insolventnosti osim ako je izričito navedeno drukčije u ovoj Direktivi;

[...]

(f) osim kada je ovom Direktivom predviđeno drukčije, prema vjerovnicima iste kategorije postupa se jednako;

(g) nijedan vjerovnik ne trpi veće gubitke od onih koje bi pretrpio ako bi institucija ili subjekt iz članka 1. stavka 1. točke (b), (c) ili (d) bili likvidirani u redovnom postupku u slučaju insolventnosti u skladu sa zaštitnim mjerama iz članaka 73. do 75.;

[...]”

9 Članak 37. navedene direktive naslovljen „Opća načela instrumenata sanacije” glasi:

„[...]”

3. Instrumenti sanacije iz stavka 1. su sljedeći:

(a) instrument prodaje poslovanja;

(b) instrument prijelazne institucije;

(c) instrument odvajanja imovine;

(d) bail-in instrument.

4. Podložno stavku 5., sanacijska tijela mogu primijeniti instrumente sanacije pojedinačno ili u bilo kojoj kombinaciji.

[...]"

10 U skladu s člankom 38. navedene direktive, naslovljenim „Instrument prodaje poslovanja”:

„1. Države članice osiguravaju da sanacijska tijela imaju ovlast da na kupca koji nije prijelazna institucija prenesu sljedeće:

(a) dionice ili druge vlasničke instrumente koje je izdala institucija u sanaciji;

(b) svu ili određene dijelove imovine, prava ili obveza institucije u sanaciji;

Podložno stavcima 8. i 9. ovog članka te članku 85., za prijenos iz prvog podstavka nije potrebna suglasnost dioničara institucija u sanaciji niti bilo koje treće strane osim kupca, kao ni usklađenost s mogućim postupovnim zahtjevima u okviru prava trgovačkih društava ili prava vrijednosnih papira, osim onih uključenih u članak 39.

2. Prijenos u skladu sa stavkom 1. odvija se pod tržišnim uvjetima, uzimajući u obzir okolnosti te u skladu s okvirom Unije za državne potpore.

3. U skladu sa stavkom 2. ovog članka sanacijska tijela poduzimaju sve razumne korake kako bi osigurala tržišne uvjete prijenosa koji su u skladu s vrednovanjem izvršenim u okviru članka 36. uzimajući u obzir okolnosti slučaja.

[...]

6. Nakon primjene instrumenta prodaje poslovanja, sanacijsko tijelo može, uz suglasnost kupca, izvršavati ovlast za prijenos u odnosu na imovinu, prava ili obveze prenesene kupcu kako bi vratilo imovinu, prava ili obveze instituciji u sanaciji, ili dionice ili druge vlasničke instrumente vratilo izvornim vlasnicima, a institucija u sanaciji ili izvorni vlasnici obvezni su preuzeti svu takvu imovinu, prava ili obveze, ili dionice, ili druge vlasničke instrumente.

[...]

9. Države članice osiguravaju da se, ako nadležno tijelo za tu instituciju nije dovršilo procjenu iz stavka 8. od dana prijenosa dionica ili drugih vlasničkih instrumenata u primjeni instrumenta prodaje poslovanja od strane sanacijskog tijela, primjenjuju sljedeće odredbe:

(a) takav prijenos dionica ili drugih vlasničkih instrumenata stjecatelju ima neodgodivi pravni učinak;

[...]

13. Ne dovodeći u pitanje glavu IV. poglavlje VII., dioničari ili vjerovnici institucije u sanaciji i ostale treće strane čija imovina, prava ili obveze nisu preneseni nemaju nikakva prava u odnosu na prenesenu imovinu, prava ili obveze.”

11 U članku 48. te direktive, naslovljenom „Redoslijed otpisa i konverzije”, određuje se:

„1. Države članice osiguravaju da kod primjene bail-in instrumenta sanacijska tijela izvršavaju ovlasti otpisa i konverzije, podložno svim izuzećima iz članka 44. stavka 2. i 3., u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- (a) stavke redovnog osnovnog kapitala smanjuju se u skladu s člankom 60. stavkom 1. točkom (a);
- (b) ako i samo ako je ukupno smanjenje u skladu s točkom (a) manje od zbroja iznosa iz članka 47. stavka 3. točaka (b) i (c), tijela smanjuju glavnici instrumenata dodatnog osnovnog kapitala u potrebnoj mjeri i u skladu s njihovim mogućnostima;
- (c) ako i samo ako je ukupno smanjenje u skladu s točkama (a) i (b) manje od zbroja iznosa iz članka 47. stavka 3. točaka (b) i (c), tijela smanjuju glavnici instrumenata dopunskog kapitala do potrebnoj mjeri i u skladu s njihovim mogućnostima;

[...]”

12 Člankom 53. Direktive 2014/59, naslovljenim „Učinak bail-ina”, predviđa se:

„1. Ako sanacijsko tijelo izvršava ovlast iz članka 59. stavka 2 i članka 63. stavka 1. točaka od (e) do (i), države članice osiguravaju da smanjenje glavnice ili nepodmirenog dospjelog iznosa za naplatu, konverzija ili poništenje proizvedu učinke te da su odmah obvezujući za instituciju u sanaciji i pogođene vjerovnike i dioničare.

[...]

3. Ako sanacijsko tijelo smanji na nulu glavnici obveze ili nepodmireni iznos obveze ovlašću iz članka 63. stavka 1. točke (e), ta obveza i sve pravne obveze ili tražbine koje u vezi s njom proizlaze i koje nisu obračunane u trenutku izvršavanja ovlasti u svakom slučaju smatraju se izvršenima i ne mogu se dokazivati ni u jednom naknadnom postupku u vezi s institucijom u sanaciji ili bilo kojim subjektom sljednikom u bilo kojoj naknadnoj likvidaciji.

4. Ako sanacijsko tijelo djelomično smanji, ali ne u potpunosti, glavnici obveze ili nepodmireni iznos obveze ovlašću iz članka 63. stavka 1. točke (e):

- (a) obveza je sanirana u visini smanjenog iznosa;
- (b) relevantan instrument ili sporazum kojim je stvorena prvotna obveza i dalje se primjenjuje u odnosu na preostalu glavnici obveze ili nepodmireni iznos obveze, podložno svim promjenama iznosa kamata koje se plaćaju kako bi se odrazilo smanjenje glavnice i svaka daljnja promjena uvjeta koje bi sanacijsko tijelo moglo donijeti na temelju ovlasti iz članka 63. stavka 1. točke (j).”

- 13 Članak 60. navedene direktive, naslovljen „Odredbe o otpisu ili konverziji relevantnih instrumenata kapitala i prihvatljivih obveza”, glasi kako slijedi:

„1. Prilikom ispunjavanja zahtjeva iz članka 59. sanacijska tijela izvršavaju ovlast otpisa ili konverzije u skladu s redoslijedom prvenstva tražbina u redovnim postupcima u slučaju insolventnosti na način kojim se postižu sljedeći rezultati:

- (a) stavke redovnog osnovnog kapitala prvo se smanjuju razmjerno gubicima i do mjere njihova kapaciteta te sanacijsko tijelo poduzima jednu ili obje mjere iz članka 47. stavka 1. u pogledu imatelja instrumenata redovnog osnovnog kapitala;
- (b) glavnica instrumenata dodatnog osnovnog kapitala otpisuje se ili konvertira u instrumente redovnog osnovnog kapitala ili oboje, i to do mjere potrebne za postizanje ciljeva sanacije iz članka 31. ili do mjere kapaciteta relevantnih instrumenata kapitala, ovisno o tome što je manje;
- (c) glavnica instrumenata dopunskog kapitala otpisuje se ili konvertira u instrumente redovnog osnovnog kapitala ili oboje, i to do mjere potrebne za postizanje ciljeva sanacije iz članka 31. ili do mjere kapaciteta relevantnih instrumenata kapitala, ovisno o tome što je manje.

2. Ako se glavnica relevantnih instrumenata kapitala otpisuje:

[...]

- (b) imatelju relevantnog instrumenta kapitala ne ostaje nikakva obveza u okviru otpisanog iznosa tog instrumenta ili u vezi s njim, osim već obračunatih obveza i obveza u vezi sa naknadom štete do koje može doći zbog pravnog lijeka kojim se pobija zakonitost izvršavanja ovlasti otpisa;
- (c) ne isplaćuje se nikakva naknada nijednom imatelju relevantnih instrumenata kapitala osim one u skladu sa stavkom 3.

3. Kako bi se postigao učinak konverzije relevantnih instrumenata kapitala na temelju stavka 1. točke (b) ovog članka, sanacijska tijela mogu od institucija ili subjekata iz članka 1. stavka 1. točaka (b), (c) i (d) zatražiti da izdaju instrumente redovnog osnovnog kapitala vlasnicima relevantnih instrumenata kapitala. [...].

[...]”

- 14 U skladu s člankom 63. stavkom 1. navedene direktive, naslovljenim „Opće ovlasti”:

„Države članice osiguravaju da sanacijska tijela imaju sve potrebne ovlasti za primjenu instrumenata sanacije na institucije i subjekte iz članka 1. stavka 1. točaka (b), (c) i (d) koji zadovoljavaju odgovarajuće uvjete za sanaciju. Posebno, sanacijska tijela imaju sljedeće sanacijske ovlasti koje mogu izvršavati pojedinačno ili u bilo kojoj kombinaciji:

[...]

- (c) ovlast za prijenos dionica i drugih vlasničkih instrumenata koje je izdala institucija u sanaciji;

- (d) ovlast prijenosa prava, imovine ili obveza institucije u sanaciji na drugi subjekt, uz suglasnost tog subjekta;
- (e) ovlast za smanjivanje, uključujući smanjivanje na nulu, glavnice ili preostalog nepodmirenog dospjelog iznosa u vezi s prihvatljivim obvezama institucije u sanaciji;
- (f) ovlast za konverziju prihvatljivih obveza institucije u sanaciji u obične dionice ili druge vlasničke instrumente te institucije ili subjekta iz članka 1. stavka 1. točke (b), (c) ili (d), relevantne matične institucije ili prijelazne institucije na koje se prenose imovina, prava ili obveze institucije ili subjekta iz članka 1. stavka 1. točke (b), (c) ili (d);

[...]

- 15 U skladu s člankom 64. stavkom 4. točkom (b) navedene direktive, dodatne ovlasti sanacijskih tijela navedene u toj odredbi ne utječu na „podložno člancima 69., 70. i 71., bilo koje pravo ugovorne strane na izvršavanje prava u okviru ugovora, uključujući pravo na otkaz ugovora, ako na to ima pravo u skladu s uvjetima ugovora na temelju činjenja ili propusta institucije u sanaciji prije relevantnog prijenosa ili na temelju činjenja ili propusta primatelja nakon relevantnog prijenosa”.
- 16 Članak 68. Direktive 2014/59, naslovljen „Isključenje određenih ugovornih uvjeta pri ranoj intervenciji i sanaciji”, u stavcima 3. i 4. određuje:

„3. Pod uvjetom da se bitne obveze prema ugovoru, uključujući obveze plaćanja i isporuke te pružanje kolaterala, i dalje izvršavaju, mjera za sprečavanje krize ili mjera za upravljanje krizom, uključujući nastanak bilo kojeg događaja izravno povezanog s primjenom te mjere, samo po sebi ne omogućuje da bilo tko:

- (a) ostvaruje bilo kakva prava otkaza, suspenzije, izmjene, netiranja ili prijeboja, uključujući u odnosu na ugovor kojeg je sklopilo:
 - i. društvo kći, prema kojem za obveze jamči ili ih na kakav drugi način osigurava subjekt grupe,
 - ii. bilo koji subjekt grupe, koji uključuju odredbe o unakrsnom kolateralnom jamstvu;

[...]

4. Ovaj članak ne utječe na pravo pojedine osobe da poduzme mjeru iz stavka 3. ako to pravo nastaje na temelju događaja koji nije mjera za sprečavanje krize, mjera za upravljanje u kriznim situacijama ili nastanak svakog događaja izravno povezanog s primjenom te mjere.

[...]

- 17 Članak 73. te direktive, naslovljen „Postupanje prema dioničarima i vjerovnicima u slučaju djelomičnih prijenosa i primjene bail-in instrumenta”, u točki (b) predviđa da „posebno za potrebe članka 75., države članice osiguravaju da [...] ako sanacijska tijela koriste bail-in instrument, dioničari i vjerovnici čije tražbine su otpisane ili konvertirane u vlasnički kapital ne trpe veće gubitke nego što bi trpjeli da je institucija u sanaciji likvidirana u redovnom postupku u slučaju insolventnosti [...]”.

- 18 Člankom 74. navedene direktive, naslovljenim „Vrednovanje razlike u postupanju”, stavkom 1. propisuje se:

„Za potrebe procjene bi li se s dioničarima i vjerovnicima bolje postupalo da je za instituciju u sanaciji pokrenut redovni postupak u slučaju insolventnosti, uključujući u svrhu članka 73., ali ne ograničujući se na to, države članice osiguravaju da vrednovanje provede neovisna osoba što prije nakon provedbe mjere ili mjera sanacije. [...]”

- 19 U skladu s člankom 75. iste direktive naslovljenim „Zaštitne mjere za dioničare i vjerovnike”:

„Države članice osiguravaju da ako se vrednovanjem izvršenim u skladu s člankom 74. utvrdi da je bilo koji dioničar ili vjerovnik iz članka 73. pretrpio veće gubitke nego što bi ih pretrpio prilikom likvidacije u redovnom postupku u slučaju insolventnosti, ima pravo na plaćanje razlike iz aranžmana financiranja sanacije.”

- 20 Člankom 101. stavkom 1. točkom (e) Direktive 2014/59 određuje se da sanacijsko tijelo može upotrebljavati aranžmane financiranja samo u onoj mjeri u kojoj je to potrebno da bi se osigurala učinkovita primjena instrumenata sanacije, osobito u svrhu isplate odštete dioničarima ili vjerovnicima u skladu s člankom 75. te direktive.

Odluka Jedinstvenog sanacijskog odbora

- 21 Jedinstveni sanacijski odbor Odlukom SRB/EES/2017/08 od 7. lipnja 2017. donio je sanacijski program za društvo Banco Popular, koji je Komisija odobrila svojom Odlukom (EU) 2017/1246 (SL 2017., L 178, str. 15.).

Španjolsko pravo

- 22 Odluka SRB/EES/2017/08 Jedinstvenog sanacijskog odbora provedena je odlukom Fonda de Reestructuración Ordenada Bancaria (Fond za uredno restrukturiranje banaka, Španjolska) (u daljnjem tekstu: FROB) od 7. lipnja 2017. (BOE br. 155 od 30. lipnja 2017., str. 55470.), kojom su usvojene sljedeće mjere:

„Prvo. Smanjenje sadašnjeg temeljnog kapitala [društva Banco Popular] otpisom svih dionica koje su trenutačno u optjecaju [...].

Drugo. Istodobno povećanje kapitala uz ukidanje prava prvenstva pri upisu, a s ciljem konverzije svih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala [...].

Treće. Smanjenje temeljnog kapitala na nula eura (0 eura) otpisom dionica koje proizlaze iz konverzije instrumenata dodatnog osnovnog kapitala u skladu s prethodnim stavkom [...].

Četvrto. Istodobno povećanje temeljnog kapitala uz ukidanje prava prvenstva pri upisu, a s ciljem konverzije svih instrumenata dopunskog kapitala u nove dionice društva Banco Popular [...].

[...]

Šesto. Prijenos na društvo [Banco Santander] svih dionica [društva Banco Popular] izdanih nakon konverzije instrumenata dopunskog kapitala navedenih u trećoj pravnoj osnovi ove odluke [...].”

23 U trećoj pravnoj osnovi te odluke navodi se:

„Što se tiče opsega mjere otpisa donesene ovom odlukom, riječ je o trajnom otpisu, pri čemu se imateljima [otpisanih dionica] ne isplaćuje nikakva naknada [...]. Prema imateljima otpisanih dionica ne postoji nikakva obveza, osim obveza koje su već obračunane ili odgovornosti koja bi mogla proizlaziti iz pravnog sredstva kojim se pobija zakonitost izvršavanja ovlasti otpisa.”

Glavni postupci i prethodna pitanja

- 24 Tijekom 2010. i 2011. tužitelji iz glavnih postupaka stekli su različite instrumente kapitala koje je izdalo društvo Banco Popular ili njegovo društvo kći, BPE Preference International Ltd.
- 25 Tijekom 2012. i 2014. instrumenti kapitala o kojima je riječ u predmetima C-779/22 i C-794/22 konvertirani su u dionice društva Banco Popular.
- 26 Jedinstveni sanacijski odbor usvojio je 7. lipnja 2017. sanacijski program za društvo Banco Popular, koji je istog dana odobrila Komisija.
- 27 Taj sanacijski program proveden je FROB-ovom odlukom, koja je također donesena 7. lipnja 2017. Tom je odlukom FROB, među ostalim, temeljni kapital društva Banco Popular smanjio na nulu otpisom svih dionica u optjecaju. Na temelju te odluke tužitelji iz glavnog postupka u predmetima C-779/22 i C-794/22 prestali su biti imatelji dionica društva Banco Popular u koje su njihovi instrumenti kapitala bili konvertirani tijekom 2012. i 2014.
- 28 K tomu, FROB je odlučio provesti konverziju instrumenata dopunskog kapitala i prenijeti na društvo Banco Santander nove dionice izdane nakon te konverzije, bez suglasnosti bivših imatelja tih instrumenata. Posljedično, tužitelji iz glavnog postupka u predmetu C-775/22 prestali su biti imatelji podređenih obveznica stečenih 2010. i 2011. godine, koje su bile konvertirane u dionice i prenesene na društvo Banco Santander, a da nisu za to primili nikakvu protučinidbu.
- 29 Tužitelji iz glavnog postupka podnijeli su, s jedne strane, tužbu za utvrđenje ništavosti kupnje instrumenata kapitala o kojima je riječ u glavnom postupku, uz obrazloženje da ih ni društvo Banco Popular ni društvo BPE Preference International nisu uredno obavijestili o prirodi, obilježjima i rizicima tih instrumenata. S druge strane, podnijeli su tužbu za naknadu štete uzrokovane nepoštovanjem zakonskih obveza informiranja tih banaka u vezi s upisom tih instrumenata kapitala.
- 30 Te su tužbe u stadiju žalbe u kasacijskom postupku dospjele pred Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), sud koji je uputio zahtjev u ovim predmetima, pri čemu se mora pojasniti da su žalbe ograničene ili na tužbu za utvrđenje ništavosti, što se tiče predmeta C-775/22 i C-779/22, ili na tužbu za naknadu štete, u predmetu C-794/22.
- 31 Nakon podnošenja tih žalbi Sud je donio presudu od 5. svibnja 2022., Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2022:351) (u daljnjem tekstu: presuda Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular)). U toj je presudi Sud presudio da se članku 34. stavku 1. točki (a), članku 53. stavcima 1. i 3. te članku 60. stavku 2. prvom podstavku točkama (b) i (c) Direktive 2014/59 protivi to da se, nakon potpunog otpisa dionica naloženog u okviru sanacije

bankovne institucije, tužbe za naknadu štete zbog informacija sadržanih u prospektu i tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu dionica mogu podnijeti protiv te institucije ili protiv njezina pravnog sljednika.

- 32 Sud koji je uputio zahtjev ističe da u Španjolskoj postoji velik broj sporova koji se odnose na različite instrumente kapitala društva Banco Popular, odnosno, među ostalim, na dionice, povlaštene dionice i podređene obveznice. U većini slučajeva kupci tih financijskih proizvoda podnijeli su tužbe radi utvrđenja ništavosti ugovora o stjecanju tih proizvoda i restitucije cijene plaćene za to stjecanje i/ili tužbe za naknadu štete za gubitke pretrpljene zbog navedenog stjecanja, na temelju članka 6. Direktive 2003/71 ili općih pravila koja uređuju ugovore. Sva su se ta pravna sredstva temeljila na nedostatku suglasnosti koji je posljedica nepotpunih i pogrešnih informacija dostavljenih prilikom stavljanja navedenih financijskih proizvoda na tržište.
- 33 Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da, iako su nacionalni sudovi u navedenim sporovima različito tumačili odredbe Direktive 2014/59, stranke u sporovima koji su pred njim u tijeku ne slažu se u pogledu pitanja je li sudska praksa koja proizlazi iz presude Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular) primjenjiva na situaciju o kojoj je riječ u glavnim predmetima.
- 34 Konkretnije, što se tiče predmeta C-779/22 i C-794/22, sud koji je uputio zahtjev pita se predstavljaju li pravo na restituciju zbog ništavosti stjecanja instrumenata kapitala o kojima je riječ u glavnom postupku, koji su konvertirani u dionice prije sanacije društva Banco Popular, kao i obveza naknade štete „obračunanu” obvezu ili obvezu „koja nije obračunana”, u smislu članka 53. stavka 3. i članka 60. stavka 2. točke (b) Direktive 2014/59.
- 35 U tom pogledu ističe da u španjolskom pravu izraz „obračunan” označava trenutak u kojem nastaje pravo zahtijevati ispunjenje obveze, dok izraz „datum dospijea” označava kraj razdoblja određenog za ispunjenje obveze nakon kojeg ona postaje dospjela. Međutim, konvertibilne obveznice o kojima je riječ u glavnom postupku dospijevaju na sam dan njihove konverzije u dionice, dakle prije pokretanja sanacijskog postupka društva Banco Popular. Osim toga, sudska odluka kojom se priznaje odgovornost za eventualnu štetu nije konstitutivne naravi, nego utvrđuje postojanje te odgovornosti i utvrđuje visinu naknade štete. Iako bi obveza naknade štete predstavljala „eventualnu tražbinu” sve do njezina konačnog utvrđenja sudskim putem, ipak bi se smatrala, već i prije tog utvrđenja, obračunanom tražbinom.
- 36 Što se tiče predmeta C-775/22, sud koji je uputio zahtjev navodi da su tužitelji u glavnom postupku pred njim, kao prvo, tvrdili da se sudska praksa koja proizlazi iz presude Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular) ne primjenjuje na konverziju podređenih obveznica u dionice i njihov naknadni prijenos jer se članak 53. stavak 3. i članak 60. stavak 2. Direktive 2014/59 primjenjuju samo u okviru mjere otpisa, ali ne i u okviru mjere konverzije s naknadnim prijenosom. Osim toga, ograničenja prava na djelotvornu sudsku zaštitu i prava vlasništva imatelja instrumenata kapitala društva u sanaciji treba usko tumačiti.
- 37 Kao drugo, pozvali su se na uređenje prava na otkaz ugovora koje proizlazi iz članka 64. stavka 4. točke (b), članka 68. stavaka 3. i 4. te članka 71. te direktive. U slučaju konverzije, nijedno pravilo ne isključuje ni ne ograničava podnošenje tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora o stjecanju podređenih obveznica, s obzirom na to da se ta tužba ne temelji na sanacijskim mjerama, već se odnosi na prvotnu transakciju upisa tih obveznica.

38 Kao treće, istaknuli su da se uskraćivanjem prava na podnošenje tužbi za proglašenje ništavosti i naknadu štete povređuje načelo zabrane nepovoljnijeg postupanja nego u okviru redovnog postupka u slučaju insolventnosti, utvrđeno člankom 34. stavkom 1. točkom (g) i člankom 73. točkom (b) Direktive 2014/59.

39 U tim okolnostima Tribunal Supremo (Vrhovni sud) odlučio je u postupku C-775/22 prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li odredbe članka 34. stavka 1. točaka (a) i (b), u vezi s odredbama članka 53. stavaka 1. i 3., članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) te članka 64. stavka 4. točke (b) Direktive 2014/59/EU, tumačiti na način da im se protivi to da osobe – koje su prije pokretanja postupka sanacije kupile podređene obveznice (instrumente dodatnog kapitala) koje je izdala kreditna institucija nad kojom se provodi sanacija, a koje nisu bile obračunane u trenutku pokretanja postupka sanacije, nakon konverzije tih obveznica u dionice i njihova naknadnog prijenosa bez stvarne naknade – protiv te institucije ili njezina sljednika podnesu tužbu u kojoj zahtijevaju da se ugovor o upisu tih podređenih obveznica proglasi ništavim i da im se nadoknadi iznos koji su platile za njihov upis uvećan za kamate dospeljele od dana sklapanja navedenog ugovora?”

40 U istim okolnostima Tribunal Supremo (Vrhovni sud) odlučio je u postupku C-779/22 prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li odredbe članka 34. stavka 1. točaka (a) i (b), u vezi s odredbama članka 53. stavaka 1. i 3. te članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive [2014/59], tumačiti na način da se eventualna tražbina ili pravo – koje bi moglo nastati na temelju presude kojom se subjekt koji je sljednik društva Banco Popular osuđuje zbog ništavosti kupnje određenog instrumenta kapitala (povlaštenih dionica), koji je naposljetku, prije nego što su donesene mjere sanacije društva Banco Popular (7. lipnja 2017.), konvertiran u dionice – može smatrati obvezom na koju se primjenjuje odredba o otpisu iz članka 53. stavka 3. Direktive 2014/59, kao ‚neobračunana’ obveza ili tražbina, na način da bi bila izuzeta i ne bi se mogla zahtijevati od društva Banco Santander koje je sljednik društva Banco Popular ako je tužba iz koje ta obveza proizlazi podnesena nakon završetka postupka sanacije banke?

2. Ili navedene odredbe pak treba tumačiti na način da navedena tražbina ili pravo čine ‚obračunanu’ obvezu (članak 53. stavak 3. Direktive) ili ‚već obračunan[u] obvez[u]’ u trenutku sanacije banke (članak 60. stavak 2. točka (b)) i da su kao takvi izuzeti od učinka oslobođenja ili poništenja tih obveza ili tražbina, premda su dionice otpisane i prestale te se, prema tome, u odnosu na društvo Banco Santander, koje je sljednik društva Banco Popular, mogu zahtijevati čak i ako je tužba iz koje proizlazi ta obveza naknade štete podnesena nakon završetka postupka sanacije banke?”

41 Također, u istim okolnostima Tribunal Supremo (Vrhovni sud) odlučio je u postupku C-794/22 prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li odredbe članka 34. stavka 1. točaka (a) i (b), u vezi s odredbama članka 53. stavaka 1. i 3. [te] članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59/EU, tumačiti na način da se eventualna tražbina ili pravo – koje bi moglo nastati na temelju osuđujuće presude kojom se subjektu koji je sljednik društva Banco Popular nalaže isplata naknade štete povodom tužbe za utvrđivanje odgovornosti koja je podnesena zbog stavljanja na tržište određenog instrumenta kapitala (podređenih obveznica koje se moraju konvertirati u dionice iste banke), koji nije među instrumentima dodatnog kapitala obuhvaćenima mjerama sanacije

društva Banco Popular, koji su naposljetku, prije nego što su donesene mjere sanacije banke (7. lipnja 2017.), konvertirani u dionice te banke – može smatrati obvezom na koju se primjenjuje odredba o otpisu ili poništenju iz članka 53. stavka 3. Direktive 2014/59, kao 'neobračunana' obveza ili tražbina, na način da bi bila izuzeta i ne bi se mogla zahtijevati od društva Banco Santander koje je sljednik društva Banco Popular ako je tužba iz koje proizlazi ta obveza nadoknađivanja štete podnesena nakon završetka postupka sanacije banke?

2. [drugo pitanje glasi jednako kao i drugo pitanje u predmetu C-779/22].”

- 42 Odlukom predsjednika Suda od 7. ožujka 2023. predmeti C-775/22, C-779/22 i C-794/22 spojeni su za potrebe pisanog i usmenog dijela postupka kao i donošenja presude.

O prethodnim pitanjima

Pitanja u predmetima C-779/22 i C-794/22

- 43 Svojim pitanjima u predmetima C-779/22 i C-794/22, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev, u biti, pita treba li odredbe članka 34. stavka 1. točaka (a) i (b), članka 53. stavaka 1. i 3. i članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59 tumačiti na način da im se protivi to da nakon otpisa svih dionica temeljnog kapitala kreditne institucije koja je podvrgnuta postupku sanacije, osobe koje su stekle instrumente kapitala koji su konvertirani u dionice te kreditne institucije prije donošenja mjera sanacije u odnosu na nju podnose protiv te institucije ili subjekta koji je njezin sljednik tužbu za naknadu štete zbog nepotpunih i pogrešnih informacija sadržanih u prospektu, kako je predviđeno u članku 6. Direktive 2003/71, ili tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora za upis tih instrumenata kapitala na temelju nacionalnog prava koja bi, uzimajući u obzir njezin retroaktivan učinak, dovela do restitucije protuvrijednosti prvotno stečenih instrumenata kapitala, koji su potom konvertirani u dionice, uvećano za kamate od dana sklapanja tog ugovora.
- 44 Uvodno valja podsjetiti na to da je Sud u točki 51. presude Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular) već presudio da se odredbama iz prethodne točke ove presude protivi to da, nakon potpunog otpisa dionica u temeljnom kapitalu kreditne institucije ili investicijskog društva u sanaciji, osobe koje su dionice stekle prije pokretanja tog postupka mogu podnijeti takve tužbe.
- 45 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se može li se sudska praksa proizišla iz te presude primijeniti na tužbu za utvrđenje ništavosti ili tužbu za naknadu štete koju su podnijele osobe koje prvotno nisu stekle dionice institucije ili društva u sanaciji, nego druge instrumente kapitala koji su konvertirani u takve dionice prije pokretanja takvog postupka sanacije. Konkretno, on se pita mogu li se prava na restituciju ili naknadu štete koja proizlaze iz utvrđenja ništavosti ili utvrđivanja odgovornosti za štetu smatrati obračunanima u smislu članka 53. stavka 3. i članka 60. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2014/59 prije datuma donošenja odluke o sanaciji, čak iako su tužbe iz kojih proizlaze ta prava podnesene tek nakon provedbe mjere sanacije.
- 46 U skladu s člankom 53. stavkom 3. te direktive, ako sanacijsko tijelo smanji na nulu glavnice obveze ili nepodmireni iznos obveze, ta obveza i sve pravne obveze ili tražbine koje u vezi s njom proizlaze i koje nisu obračunane u trenutku sanacije u svakom slučaju smatraju se izvršenima i ne mogu se dokazivati u vezi s kreditnom institucijom ili investicijskim društvom u sanaciji ili bilo kojim subjektom sljednikom u bilo kojoj naknadnoj likvidaciji.

- 47 Članak 60. navedene direktive, koji se odnosi na otpis ili konverziju instrumenata kapitala, u svojem stavku 2. prvom podstavku točki (b) precizira da imatelju otpisanih instrumenata kapitala ne ostaje nikakva obveza, na temelju odluke o sanaciji, u okviru otpisanog iznosa tih instrumenata ili u vezi s njim, osim već obračunanih obveza i obveza u vezi s odštetom do koje može doći zbog tužbe kojom se osporava zakonitost izvršavanja ovlasti otpisa.
- 48 Budući da je sud koji je uputio zahtjev naveo da na temelju relevantnog nacionalnog zakonodavstva prava na restituciju ili naknadu štete koja proizlaze iz utvrđenja ništavosti ili odgovornosti za štetu predstavljaju, u okolnostima predmeta u glavnom postupku, obveze obračunane prije datuma donošenja odluke o sanaciji, valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, iz zahtjeva za ujednačenu primjenu prava Unije kao i načela jednakosti proizlazi da pojmovi iz odredbe prava Unije koja ne sadržava nikakvo izričito upućivanje na pravo država članica radi utvrđivanja svojeg smisla i dosega trebaju u cijeloj Uniji imati autonomno i ujednačeno tumačenje, koje treba dati uzimajući u obzir ne samo tekst te odredbe nego i njezin kontekst i cilj koji se želi postići propisom o kojem je riječ (presuda od 29. travnja 2021., X (Europski uhiđbeni nalog – Ne bis in idem), C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, t. 69., i od 30. travnja 2024., M. N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, t. 109. i navedena sudska praksa).
- 49 Međutim, kad je riječ o pojmovima „obračunane obveze” ili „obračunane tražbine” koji se koriste u odredbama navedenima u točkama 46. i 47. ove presude, Sud je već presudio da se prava koja proizlaze iz tužbe za utvrđivanje odgovornosti za štetu zbog informacija danih u prospektu prodaje vrijednosnih papira, predviđenom člankom 6. Direktive 2003/71, kao i tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu dionica ne mogu smatrati pravima koja spadaju u kategoriju „obračunanih” obveza ili potraživanja, u smislu članka 53. stavka 3. i članka 60. stavka 2. točke (b) Direktive 2014/59, ako su te tužbe podnesene protiv kreditne institucije ili investicijskog društva izdavatelja prospekta ili subjekta koji je njegov sljednik tek nakon donošenja odluke o sanaciji na temelju potonjih odredbi (vidjeti u tom smislu presudu Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 41., 42. i 44.)
- 50 Takvo shvaćanje tih pojmova nameće se i kada prava proizlaze iz tužbe za utvrđivanje odgovornosti za štetu ili tužbe za utvrđenje ništavosti koja se odnosi na stjecanje instrumenata kapitala, koji su naknadno konvertirani u dionice, s obzirom na kontekst u kojem se nalaze navedeni pojmovi i ciljeve koji se nastoje postići Direktivom 2014/59.
- 51 Kao prvo, valja podsjetiti, s jedne strane, da članak 34. stavak 1. točke (a) i (b) Direktive 2014/59 uspostavlja načelo prema kojem su ponajprije dioničari, a potom i vjerovnici, kreditne institucije ili investicijskog društva koje je u postupku sanacije, oni koji ponajprije moraju snositi gubitke pretrpljene zbog provođenja tog postupka.
- 52 S druge strane, kada postupak sanacije podrazumijeva „bail-in” u smislu članka 2. stavka 1. točke 57. Direktive 2014/59, njezin članak 48. stavak 1. predviđa da sanacijska tijela, kada izvršavaju ovlasti otpisa i konverzije, prvo smanjuju različite kategorije instrumenata kapitala. Člankom 53. stavkom 1. te direktive određuje se da su mjere smanjenja kapitala ili konverzije ili poništenja koje su dopuštene tim bail-inom odmah obvezujuće za pogođene vjerovnike i dioničare. Stoga, u okviru bail-ina, otpis i konverzija instrumenata kapitala izravno pridonose ostvarenju ciljeva sanacijskog postupka.

- 53 Međutim, tumačenje prema kojem bi osobe koje su stekle instrumente kapitala prije sanacije mogle, nakon te sanacije, podnijeti tužbe za utvrđivanje odgovornosti za štetu ili tužbe za utvrđenje ništavosti radi naknade štete ili restitucije u visini sredstava plaćenih za to stjecanje, sadržavalo bi upravo rizik da se iznos instrumenata kapitala koji su predmet bail-ina retroaktivno smanji, što bi moglo dovesti u pitanje ostvarenje ciljeva sanacijske mjere.
- 54 U tom smislu, člankom 60. stavkom 2. prvim podstavkom točkom (c) i člankom 60. stavkom 3. Direktive 2014/59 predviđa se da se imateljima relevantnih instrumenata kapitala ne isplaćuje nikakva naknada osim u slučajevima konverzije takvih instrumenata iz tog stavka 3. i da u tim slučajevima naknada ima oblik izdavanja instrumenata kapitala u korist tih imatelja. Naime, ograničavajući naknadu štete na takvo izdavanje instrumenata kapitala, te odredbe omogućuju izbjegavanje toga da ta naknada štete retroaktivno smanji iznos vlastitih sredstava korištenih u svrhu sanacije.
- 55 Kao drugo, što se tiče ciljeva Direktive 2014/59, njezina uvodna izjava 49. navodi da bi instrumente sanacije, kako bi se suočilo s iznimno hitnim situacijama, trebalo primjenjivati samo na one kreditne institucije ili investicijska društva koja propadaju ili im prijeti propast, i to samo kad je to potrebno da bi se ostvario cilj financijske stabilnosti u javnom interesu. Takav bi se postupak stoga trebao primjenjivati ako se kreditna institucija ili investicijsko društvo o kojem je riječ ne može likvidirati u redovnom postupku u slučaju insolventnosti, a da se pritom ne destabilizira financijski sustav. Usto, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 45. te direktive, cilj je postupka sanacije smanjiti moralni hazard u financijskom sektoru na način da gubitke nastale zbog likvidacije kreditne institucije ili investicijskog društva ponajprije snose dioničari kako bi se izbjeglo da ta likvidacija šteti državnim sredstvima i zaštitu deponenata (presuda Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 35.).
- 56 Direktiva 2014/59 stoga predviđa, u izvanrednom ekonomskom kontekstu, primjenu postupka koji osobito može utjecati na prava dioničara i vjerovnika kreditne institucije ili investicijskog društva radi očuvanja financijske stabilnosti država članica, stvaranjem sustava insolventnosti koji odstupa od općih pravila za postupke insolventnosti, čija je provedba dopuštena samo u iznimnim okolnostima i mora se opravdati važnim razlozima u općem interesu. Iznimnost tog uređenja podrazumijeva da se primjena drugih odredaba prava Unije može isključiti ako one mogu lišiti korisnog učinka postupak sanacije ili spriječiti njegovu provedbu (presuda Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 37.).
- 57 U tom pogledu, u uvodnoj izjavi 120. Direktive 2014/59 pojašnjeno je da odstupanja od obveznih pravila za zaštitu dioničara i vjerovnika institucija obuhvaćenih područjem primjene direktiva Unije o pravu trgovačkih društava predviđena tom direktivom, koja mogu spriječiti učinkovito djelovanje i korištenje instrumenata sanacije i sanacijskih ovlasti od strane nadležnih tijela, moraju biti ne samo odgovarajuća, nego jasno i strogo definirana, kako bi se zainteresiranim osobama zajamčila maksimalna pravna sigurnost (presuda Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 38.).
- 58 Direktiva 2003/71, čiji je cilj bila zaštita ulagatelja u trenutku kada odlučuju o stjecanju vrijednosnih papira kreditne institucije ili investicijskog društva, spada među „direktive Unije o pravu trgovačkih društava”, spomenute u uvodnoj izjavi 120. Direktive 2014/59. Stoga potonja direktiva dopušta odstupanje od odredbi Direktive 2003/71, ako bi njihova primjena mogla lišiti korisnog učinka postupak sanacije ili ometati njegovu provedbu (vidjeti u tom smislu presudu Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 39. i 40.).

- 59 Što se tiče kako tužbe za utvrđivanje odgovornosti tako i tužbe za utvrđenje ništavosti, Sud je istaknuo da se njima zahtijeva da kreditna institucija ili investicijsko društvo koje je u postupku sanacije ili sljednik tih subjekata nadoknadi gubitke koje su dioničari pretrpjeli zbog toga što je sanacijsko tijelo izvršavalo ovlasti otpisa i konverzije u odnosu na obveze te institucije ili tog društva, ili se zahtijeva da provede povrat ukupnih uložених iznosa prilikom upisa dionica koje su otpisane zbog provođenja tog postupka sanacije. Takvim bi se tužbama dovelo u pitanje cjelokupno vrednovanje na kojem se temelji odluka o sanaciji jer je sastav kapitala dio objektivnih podataka tog vrednovanja i stoga bi one mogle ugroziti sam postupak sanacije kao i ciljeve koji se nastoje postići Direktivom 2014/59 (presuda Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 43.).
- 60 U tim je okolnostima Sud u točki 44. presude Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular) presudio da provedba članka 34. stavka 1. točke (a), članka 53. stavaka 1. i 3. i članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59 isključuje mogućnost podnošenja tužbe radi utvrđivanja odgovornosti za štetu iz članka 6. Direktive 2003/71 ili tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu dionica predviđene nacionalnim pravom protiv kreditne institucije ili investicijskog društva izdavatelja prospekta ili subjekta koji je njegov sljednik, nakon donošenja odluke o sanaciji na temelju tih odredaba.
- 61 U ovom slučaju, iako su tužitelji u glavnom postupku u predmetima C-779/22 i C-794/22 prvotno stekli instrumente kapitala različite od dionica društva Banco Popular, iz navoda u zahtjevima za prethodnu odluku proizlazi da su ti instrumenti već bili konvertirani u dionice društva Banco Popular prije sanacije te banke i da su, u okviru njezine sanacije, dionice koje su proizašle iz te konverzije bile predmet mjere otpisa i konverzije za potrebe bail-ina navedene banke. Stoga, s obzirom na prethodna razmatranja, odredbe Direktive 2014/59 iz prethodne točke ove presude predstavljaju prepreku tomu da stjecatelji takvih instrumenata kapitala mogu podnijeti takvu tužbu za utvrđivanje odgovornosti za štetu ili tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora o stjecanju navedenih instrumenata nakon donošenja odluke o sanaciji.
- 62 S obzirom na sve prethodno navedeno, na pitanja upućena u predmetima C-779/22 i C-794/22 valja odgovoriti tako da odredbe članka 34. stavka 1. točaka (a) i (b), članka 53. stavaka 1. i 3. i članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59 treba tumačiti na način da im se protivi to da nakon otpisa svih dionica temeljnog kapitala kreditne institucije koja je podvrgnuta postupku sanacije, osobe koje su stekle instrumente kapitala koji su konvertirani u dionice te kreditne institucije prije donošenja mjera sanacije u odnosu na nju podnose protiv te institucije ili subjekta koji je njezin sljednik tužbu za naknadu štete zbog nepotpunih i pogrešnih informacija sadržanih u prospektu, kako je predviđeno u članku 6. Direktive 2003/71, ili tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora za upis tih instrumenata kapitala na temelju nacionalnog prava koja bi, uzimajući u obzir njezin retroaktivan učinak, dovela do restitucije protuvrijednosti prvotno stečenih instrumenata kapitala, koji su potom konvertirani u dionice, uvećano za kamate od dana sklapanja tog ugovora.

Jedino pitanje u predmetu C-775/22

- 63 Uvodno valja podsjetiti na to da je prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene člankom 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. Slijedom toga, čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoja pitanja na tumačenje određenih odredaba prava Unije, ta okolnost ne sprečava Sud da mu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se

taj sud u tekstu svojeg pitanja na njih pozvao. U tom pogledu Sud je dužan iz cjelokupnog materijala koji mu je dostavio sud koji je uputio zahtjev, a osobito iz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku, izvući sve elemente prava Unije koji zahtijevaju tumačenje s obzirom na predmet glavnog postupka (vidjeti, u tom smislu, presude od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 50. i navedenu sudsku praksu, kao i od 30. lipnja 2022., Valstybės sienos apsaugos tarnyba i dr., C-72/22 PPU, EU:C:2022:505, t. 51.).

- 64 Iako se pitanje postavljeno u predmetu C-775/22 odnosi, posebice, na tumačenje članka 53. stavka 3. i članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59, valja istaknuti da se tim odredbama uređuju samo učinci mjere otpisa na prava dioničara i vjerovnika kreditne institucije u sanaciji. Međutim, podređene obveznice o kojima je riječ u tom predmetu konvertirane su u dionice društva Banco Popular tek u okviru sanacije te banke i dionice nastale tom konverzijom odmah su prenesene na društvo Banco Santander, a da nisu bile predmet otpisa. No, učinci takvog prijenosa dionica uređeni su, među ostalim, odredbama članka 38. te direktive.
- 65 U tim okolnostima valja uzeti da svojim jedinim pitanjem u predmetu C-775/22 sud koji je uputio zahtjev, u biti, želi doznati treba li odredbe Direktive 2014/59, a osobito njezin članak 34. stavak 1. točke (a) i (b) te članak 38., tumačiti na način da im se protivi to da, nakon potpunog otpisa dionica temeljnog kapitala kreditne institucije u postupku sanacije, osobe koje su stekle instrumente kapitala koji su u okviru tog postupka bili konvertirani u dionice te kreditne institucije, koje su potom prenesene na drugu kreditnu instituciju, podnose protiv potonje institucije tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu navedenih instrumenata kapitala na temelju nacionalnog prava, koja bi, s obzirom na svoj retroaktivni učinak, dovela do restitucije protuvrijednosti navedenih instrumenata kapitala, uvećano za kamate od dana sklapanja tog ugovora.
- 66 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, na temelju članka 37. stavka 3. točaka (a) i (d) i članka 37. stavka 4. Direktive 2014/59, sanacijska tijela mogu kombinirati bail-in instrument s instrumentom prodaje poslovanja institucije. Kao što to proizlazi iz članka 2. točaka 57. i 58. te direktive, dok prvi od tih instrumenata uključuje ovlasti otpisa i konverzije, drugi se sastoji od prijenosa, među ostalim, dionica ili drugih vlasničkih instrumenata koje institucija u sanaciji izdaje kupcu koji nije prijelazna institucija.
- 67 Međutim, iz odredbi članka 38. stavaka 1., 4. i 6. navedene direktive proizlazi da, u okviru tog drugog instrumenta, s obzirom na to da se vlasništvo nad dionicama ili drugim vlasničkim instrumentima prenosi na stjecatelja, prvotni vlasnici ne gube samo vlasništvo nego i svojstvo „dioničara” ili „vjerovnika” kreditne institucije u sanaciji. Osim toga, članak 38. stavak 9. točka (a) iste direktive precizira da takav prijenos dionica ili drugih vlasničkih instrumenata na stjecatelja ima neodgodivi pravni učinak.
- 68 Stoga je očito da bivši dioničari kreditne institucije u sanaciji čije su dionice prenesene u okviru sanacije više nisu dioničari ni te kreditne institucije ni njezina sljednika. Kao što to potvrđuje članak 38. stavak 13. Direktive 2014/59, oni gube sva izravna ili neizravna prava na prenesenu imovinu, prava ili obveze.
- 69 Potonjom se odredbom, kao i člankom 53. stavkom 3. i člankom 60. stavkom 2. prvim podstavkom točkom (b) Direktive 2014/59, sprječava da vjerovnici i dioničari mogu, s retroaktivnim učinkom, onemogućiti postupak sanacije kao i ciljeve koji se njime žele postići, podnošenjem, nakon sanacije, tužbi za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu dionica ili instrumenata kapitala konvertiranih u dionice.

- 70 Usto, takva bi tužba mogla omogućiti vjerovnicima i dioničarima da retroaktivno izbjegnu gubitke koje moraju snositi prije svih drugih osoba, u skladu s načelom utvrđenim u članku 34. stavku 1. točkama (a) i (b) te direktive. U tom pogledu, okolnost da su instrumenti kapitala o kojima je riječ u glavnom postupku bili predmet konverzije i prijenosa u okviru sanacijskog postupka ne može dovesti do njihova razlikovanja od dionica upisanih u predmetu u kojem je donesena presuda Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), koje su otpisane u svrhu postizanja ciljeva koji se nastoje postići istim sanacijskim postupkom.
- 71 Tumačenje prema kojem se odredbama Direktive 2014/59 protivi podnošenje takve tužbe za utvrđenje ništavosti nije dovedeno u pitanje argumentima tužitelja iz glavnog postupka, sažetima u točkama 36. do 38. ove presude.
- 72 Što se tiče, kao prvo, prava na otkaz ugovorne obveze zbog razloga različitih od odluke o sanaciji iz, među ostalim, članka 64. stavka 4. točke (b) i članka 68. stavka 4. Direktive 2014/59, iz zakonske definicije iz članka 2. stavka 1. točke 82. te direktive proizlazi da „pravo otkaza” omogućuje otkazivanje ugovora ili njegovu izmjenu s učinkom *ex nunc*.
- 73 Nasuprot tomu, tužba za utvrđenje ništavosti može proizvesti učinak *ex tunc*, koji sadrži rizik od retroaktivnog dovođenja u pitanje ugovornih odnosa koji povezuju bankovnu instituciju nad kojom je pokrenut postupak sanacije s tim dioničarima i stoga može retroaktivno izmijeniti sastav temeljnog kapitala na kojem se temelji mjera sanacije. U svakom slučaju, i ostvarivanje prava na otkaz i tužba za utvrđenje ništavosti pretpostavljaju postojanje ugovora koji se može poništiti ili otkazati. Međutim, kao što je to istaknuto u točkama 67. i 68. ove presude, prijenos dionica i drugih vlasničkih instrumenata ima za učinak prekid ugovornih veza koje su prije tog prijenosa postojale između bankarske institucije u sanaciji i njezinih dioničara i vjerovnika.
- 74 Kao drugo, što se tiče cilja iz članka 34. stavka 1. točke (g) Direktive 2014/59, valja istaknuti da, iako se tom odredbom predviđa da nijedan vjerovnik ne trpi veće gubitke od onih koje bi pretrpio da je institucija u sanaciji likvidirana u redovnom postupku u slučaju insolventnosti, iz samog teksta te odredbe proizlazi da taj cilj treba osigurati „u skladu sa zaštitnim mjerama iz članaka 73. do 75. [navedene direktive]”.
- 75 U skladu s člankom 73. točkom (b) Direktive 2014/59, dioničarima i vjerovnicima priznaje se pravo, tijekom postupka sanacije, na povrat ili naknadu njihovih potraživanja koji nisu niži od procjene onoga što bi im bilo vraćeno da je cjelina institucije ili društva o kojima je riječ bila likvidirana u redovnom postupku zbog insolventnosti. U tom pogledu članak 75. te direktive pojašnjava da dioničari imaju pravo na isplatu razlike između gubitaka pretrpljenih u okviru sanacije i onih koji bi bili pretrpljeni u okviru redovne likvidacije (vidjeti u tom smislu presudu Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular), t. 48. i 50.).
- 76 U skladu s člankom 74. stavkom 1. navedene direktive, primjena zaštitnih mjera iz prethodne točke ove presude uvjetovana je vrednovanjem od strane neovisne osobe koja nakon provedbe sanacijske mjere provodi *a posteriori* usporedbu stvarnog postupanja prema dioničarima i vjerovnicima te postupanja s njima do kojeg bi došlo u redovnom postupku u slučaju insolventnosti.

- 77 Međutim, okolnost da se Direktivom 2014/59 predviđa takav poseban sustav zaštite interesa dioničara i vjerovnika banke u sanaciji isključuje mogućnost da ti dioničari ili vjerovnici nakon provedbe sanacijskog postupka mogu podnositi tužbe za utvrđenje ništavosti kako bi, neovisno o rezultatu vrednovanja predviđenom u tom članku 74., ishodili restituciju iznosa isplaćenih za stjecanje predmetnih instrumenata kapitala.
- 78 U ovom slučaju to vrijedi tim više s obzirom na činjenicu da se restitucija o kojoj je riječ u glavnom postupku zahtijeva od sljednika kreditne institucije u sanaciji, dok plaćanje predviđeno člankom 75. u vezi s člankom 101. stavkom 1. točkom (e) te direktive ne pada na teret tog sljednika, već na teret aranžmana financiranja sanacije.
- 79 Osim toga, tužitelji iz glavnog postupka u biti su se pozvali na ograničenje svojeg prava na djelotvornu sudsku zaštitu u pogledu prava na podnošenje tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu dionica ili instrumenata kapitala konvertiranih u dionice.
- 80 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pravo na sudsku zaštitu zajamčeno člankom 47. Povelje nije apsolutno pravo i njegovo ostvarenje može biti predmet ograničenja koja se mogu opravdati ciljevima od općeg interesa koje Unija slijedi. Slijedom toga, kao što to proizlazi iz članka 52. stavka 1. Povelje, moguće je uvesti ograničenja tog temeljnog prava, pod uvjetom da zaista odgovaraju ciljevima od općeg interesa i da, s obzirom na željeni cilj, ne predstavljaju prekomjerno i neprihvatljivo uplitanje kojim se nanosi šteta samoj biti tako zajamčenog prava (presude od 19. prosinca 2019., *Deutsche Umwelthilfe*, C-752/18, EU:C:2019:1114, t. 44., i *Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular)*, t. 47.).
- 81 Osim toga, Sud je već presudio da, iako postoji očit javni interes u osiguranju snažne i dosljedne zaštite ulagača u cijeloj Uniji, ne može se smatrati da taj interes u svim okolnostima prevladava nad općim interesom osiguravanja stabilnosti financijskog sustava (vidjeti, u tom smislu, presude od 19. srpnja 2016., *Kotnik i dr.* C-526/14, EU:C:2016:570, t. 91.; od 8. studenoga 2016., *Dowling i dr.*, C-41/15, EU:C:2016:836, t. 54., kao i *Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular)*, t. 36.).
- 82 Međutim, kao što je to navedeno u točki 55. ove presude, Direktiva 2014/59, time što nalaže ponajprije dioničarima da snose gubitke koje su pretrpjeli kreditna institucija ili investicijsko društvo, ima za cilj osigurati stabilnost financijskog sustava Unije. Osim toga, iz članka 32. stavaka 1. i 5. te direktive, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 49., proizlazi da bi se takav postupak trebao primjenjivati samo u iznimnim i iznimno hitnim gospodarskim okolnostima kada se predmetna kreditna institucija ili investicijsko društvo ne može likvidirati u redovnom postupku u slučaju insolventnosti a da se pritom ne destabilizira financijski sustav Unije.
- 83 Iako odredbe Direktive 2014/59 sprječavaju tužitelje iz glavnog postupka u predmetu C-775/22 da nakon donošenja odluke o sanaciji podnesu tužbu za utvrđenje ništavosti radi restitucije iznosa plaćenih u trenutku stjecanja instrumenata kapitala o kojima je riječ u glavnom postupku, oni ipak mogu zahtijevati povrat ili naknadu štete na temelju zaštitnog mehanizma predviđenog u člancima 73. do 75. te direktive i u tu svrhu pokrenuti sudski postupak. No, Sud je već presudio da se vrednovanje predviđeno u tu svrhu člankom 74. navedene direktive može osporavati neovisno o odluci o sanaciji (presuda *Banco Santander (Sanacija banke Banco Popular)*, t. 49.).
- 84 Osim toga, sanacijska mjera, kako proizlazi iz Komisijine odluke o potvrdi sanacijskog programa, može biti predmet tužbe za poništenje na temelju članka 263. četvrtog stavka UFEU-a (vidjeti, u tom smislu, presudu od 18. lipnja 2024., *Komisija/CRU*, C-551/22 P, EU:C:2024:520, t. 96.).

Takva tužba pridonosi djelotvornoj sudskoj zaštiti dioničara i vjerovnika, također i zato što bi eventualno poništenje sanacijske mjere omogućilo podnošenje tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu dionica ili instrumenata kapitala konvertiranih u dionice.

- 85 S obzirom na prethodna razmatranja, na jedino pitanje postavljeno u predmetu C-775/22 valja odgovoriti tako da odredbe Direktive 2014/59, a osobito njezin članak 34. stavak 1. točke (a) i (b) te članak 38., treba tumačiti na način da im se protivi to da, nakon potpunog otpisa dionica temeljnog kapitala kreditne institucije u postupku sanacije, osobe koje su stekle instrumente kapitala koji su u okviru tog postupka bili konvertirani u dionice te kreditne institucije, koje su potom prenesene na drugu kreditnu instituciju, podnose protiv potonje institucije tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu navedenih instrumenata kapitala na temelju nacionalnog prava, koja bi, s obzirom na svoj retroaktivni učinak, dovela do restitucije protuvrijednosti navedenih instrumenata kapitala, uvećano za kamate od dana sklapanja tog ugovora.

Troškovi

- 86 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- 1. Odredbe članka 34. stavka 1. točaka (a) i (b), članka 53. stavaka 1. i 3. kao i članka 60. stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) Direktive 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava te o izmjeni Direktive Vijeća 82/891/EEZ i direktiva 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU te uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća**

treba tumačiti na način da im se:

protivi to da nakon otpisa svih dionica temeljnog kapitala kreditne institucije koja je podvrgnuta postupku sanacije, osobe koje su stekle instrumente kapitala koji su konvertirani u dionice te kreditne institucije prije donošenja mjera sanacije u odnosu na nju podnose protiv te institucije ili subjekta koji je njezin sljednik tužbu za naknadu štete zbog nepotpunih i pogrešnih informacija sadržanih u prospektu, kako je predviđeno u članku 6. Direktive 2003/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o prospektu koji je potrebno objaviti prilikom javne ponude vrijednosnih papira ili prilikom uvrštavanja u trgovanje te o izmjeni Direktive 2001/34/EZ, ili tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora za upis tih instrumenata kapitala na temelju nacionalnog prava koja bi, uzimajući u obzir njezin retroaktivan učinak, dovela do restitucije protuvrijednosti prvotno stečenih instrumenata kapitala, koji su potom konvertirani u dionice, uvećano za kamate od dana sklapanja tog ugovora.

- 2. Odredbe Direktive 2014/59, a osobito njezin članak 34. stavak 1. točke (a) i (b) te članak 38.,**

treba tumačiti na način da im se:

protivi to da, nakon potpunog otpisa dionica temeljnog kapitala kreditne institucije u postupku sanacije, osobe koje su stekle instrumente kapitala koji su u okviru tog postupka bili konvertirani u dionice te kreditne institucije, koje su potom prenesene na drugu kreditnu instituciju, podnose protiv potonje institucije tužbu za utvrđenje ništavosti ugovora o upisu navedenih instrumenata kapitala na temelju nacionalnog prava, koja bi, s obzirom na svoj retroaktivni učinak, dovela do restitucije protuvrijednosti navedenih instrumenata kapitala, uvećano za kamate od dana sklapanja tog ugovora.

Potpisi